

פרוטוקול מס' 13/95

מישיבת ועדת הכספים, ביום ב', יז' באייר תשי"ט - 25, 5, 59, שעה 11:00.

נכחו:

- היו"ר י. גורי
- י. אפרתי
- י. בדר
- י. הררי
- מ. חזני
- ק. כהנא
- נ. לוי
- י. ספיר
- ז. צור
- מ. קלמר
- ז. סוזאיב
- ש. דיין

מוזמנים:

- שר האוצר ל. אשכול
- ד"ר ארנון
- ש. סרוקר
- מר קשרון
- מר דר-זיו
- ש. יעקבסון

סדר היום:

1. מועד הפעלת מילווה הקליטה
2. חוק לעידוד החסכון - צו בדבר פטור ממס הכנסה (אג"ח של בנק משכנתאות לשיכון בע"מ)
3. ועדת משנה למשכורת השופטים והדיינים.

- - - -

1. מועד הפעלת מילווה הקליטה

היו"ר י. גורי: אני פותח את הישיבה ומברך את שר האוצר שיזושב עוד פעם אתנו, לאחר הפסקה מסויימת. כן אני מברך את חברי ועדת הכספים לחידוש עבודתנו בירושלים.

כן ברצוני להודיע כי חבר-הכנסת י. הררי קמלא את מקומו של ח"כ א. כהן, שנמצא בחו"ל.

הסעיף הראשון בסדר היום: ענין מועד הפעלת מילווה הקליטה. קראנו הווקר בעתונות כי לפי הצעת הממשלה עומדים לזכות את ועדת הכספים במצוה. אני חושב שמלבד זאת יש לשר האוצר עוד משהו להגיד.

שר האוצר ל. אשכול: במידה שגרמתי לכך שהדיון על ענין זה נדחה, אני חייב להצטרף. חשבתם שאתם מתחילים לפי דרישה של חברים אחרים לדון בזאת.

היו"ר י. גורי: אמנם דחינו פעמיים, בקשר לבקשתו של שר האוצר ופעם לפי בקשת כמה חברים, אבל שורת ההגיון מחייבת שאם הממשלה החליטה מה שהחליטה, ששר האוצר יפתח.

שר האוצר ל. אשכול: לו האמנתי שזה יכול להיות יעיל, הייתי מתפלל ברכה מיוחדת שנצליח לדון על ענין זה לעצם הענין. אגב, אני רוצה להזכיר לחברים שקורה שאנו מחילים לדון בענין זה כשעוד פעם משהו מפסיד והולך ברומניה. בחמשת הימים האחרונים ניתנו ויזות עד כדי 350 איש לעליה - 70 איש ליום. אינני אומר שאני יודע שכך יימשך כל יום, אבל זוהי עובדה; ועובדה שעתונות לועזית כמו ניוס-וויק מדברת על כך. אני חושב שכל אחד מאתנו מבין וחשב שההפסקה הפתאומית לא תהיה לעולם. אבקש גם זאת לקחת בחשבון, היות וזה גלגל חוזר וקשה לדעת מה יהיה המצב בעוד כמה חדשים.

הסברים לעצם הענין: אני חייב לרענן בזכרוכם את מצב הדברים בעניני שיכון של עליה. בתקציב 58/9 אמרתי בדברי, כי אם אנחנו בונים על 40 אלף איש - שיכון אין ל-40 אלף. אבל לא ידעתי

אם יבואו 40 אלף איש. כמחצית השנייה של אותה שנה החלה עליה קצת יותר גדולה מרומניה, וכשחזרתי מהודו קמה צעקה: מה יהיה, עליה ושיכון. ואני הייתי זה שהרגעתי את הרוחות. בישיבה משותפת של המוסד לתיאום עוד כטרם כואי, היתה נטייה להכריז על מגבית לקליטת העליה המוגברת הזאת מרומניה. אני לא הייתי בעד מגבית. גם לא האמנתי ונסיתי לשנות את הגישה ולהפוך מגבית למילוה התנדבות בגבול של 20 מיליון ל"י. לא האמנתי שנרים יותר וגם לא עשיתי חשבון אם סכום זה יספיק, ולא ידענו בדיוק כמה זה יכניס. הלכנו למילוה התנדבות.

עד שדבר יוצא אל הפועל עוברים חדשים ושבועות. הרעיון היה שהמילוה ייגמר לסוף מרץ 59. אני צריך סכום כזה של כסף, שיקח מכל אחד סכום קטן ולא יפריע לפעולות האמיסיות המסחריות בבנקים. אמרתי: הנזק אינו כל כך גדול וטוב אם אתה נותן אפשרות לציבור הגדול לחסוך משהו. העניין החל להתמשך ימים, שבועות וחדשים. ד. יוסף נסע לחו"ל, ולשנודע שזה יימשך עוד יותר אמרנו: להרים את היהדות האמריקנית. ד"ר פורדר, שנקבע לנשיא העסק, גם כן נסע לחו"ל לזמן מה ועבר שוב זמן.

כשהחיל העניין ללכת, רתמנו לזה את האיגוד המקצועי של ההסתדרות והיו כבר הוראות לשלם דרך האיגוד המקצועי ומוסדות אחרים. היה חלק שחיכה בהתנדבות וחלק נכנס לעסק הזה, בדרך הטבע. יותר, השכיר ומוסדות ההסתדרות. והיו 10-12 מיליון, ומי שאומר 13 מיליון פרוספקטים, התחייבויות - עדיין לא כסף.

וכשישבו, התחילו למשוך זאת מינואר לשמונה-עשרה חדשים, והחל להתכרר שהשנה החדשה הולכת עם ששת-שבעת אלפים יהודים לחודש, והתחיל בציבור איזה רוגז מדוע חלק כן מתנדב וחלק לא.

אמאנו: הפסדנו כבר את השנה הזאת; נהפוך זאת לשנה
הנאה למילווה גדול יותר, של 40 מיליון - מילווה קליטה חובה, אבל המכיל
בתוכו את 20 המיליון של מילווה העליה. הוכרז אז על אפשרות של כל אחד לחזור
בו; או מי שלא וותר - כשיצא לפועל מילווה הקליטה יוכל להשתמש בזאת. נכון
שאני מנהל מאבק קשה עם עצמי ועם שרים, ומה שאני מציע הוא משהו פחות ממה
שצריך היה. אזי אני תובע 20 מיליון לגמר 58/9, שהקהל עמד בהתנדבותו ואנו
העברנו למילווה המוכפל של 40 מיליון.

לפני נסיעתי לאמריקה הנחתי תקציב של 101 מיליון
לשיכון, ואמרת שחסרים לי עוד 22-25 מיליון, שאין לי כרגע משהו בטוח אבל
שאני בונה על משהו (על קצת הכנסות מהשוק האפור - סוכר, בשר) וסיכוי
למשהו ממפעל קלוזניק. כשחזרתי היה ברור שמדובר על 7-6 אלפים לחודש, וכי
אין מנוס מלהביא תקציב מילואים. הנאתי תקציב של 192 מיליון, שמזה היו
150 מקורות להכנסה והוצאה הקשורים רק עם העליה, שיכונה ודאגה לקצת עבודה
בדרכים שונות (תעשייה וחקלאות); המותר היה לצרכים אחרים וממקורות אחרים
(בצורת וכו'). אינני מערב את הדברים הללו ואני מבקש שנדע דברים כהויתם.
לענייני קליטה הצעתי הצעה של 150 מיליון הכנסות ו-150 מיליון הוצאות -
שזה כולל את 20 המיליון שהייתי צריך כבר ב-58/9 ו-22 מיליון החסרים
ב-59/60 לתקציב ראשון של 40 אלף עולים.

מהם 150 המיליון הכנסות שהיו צריכים לפתור את השאלה
ולבוא במקום המילווה ההתנדבותי, במקום 22 המיליון כדי לקלוט עוד יהודים?
הנאתי אז הצעה של 35 מיליון מסי עקיפין. מילווה הקליטה היה בנוי על 40
מיליון. היו מילווה-פנים, על אמיסיות נוספות; השתתפות הסוכה - 50 מיליון
חשבונו על 7 מיליון מקרנות השוואה לבשר. מה עשה הקב"ה בעזרתכם? - מ-35
מיליון מסי עקיפין, אם אני מפרק זאת לפי המעיפים מהם היו צריכים לבוא
סכומים אלה, המצב נראה כך: א) מכס כללי - 5 מיליון ל"י; היום זה בלתי
אפשרי; ב) היטלים חדשים - הסכום המקורי היה 8 מיליון, והיום זה שווה רק
4; ג) מחיר הסוכר - במקום 8 מיליון ישארו לנו 2; ד) אורז ומצרכים
אחרים - במקום 5 מיליון נשאר מיליון; ה) אגרות לכלי רכב ובסיעות לחו"ל -
לפי שעה זה עומד אצלי ב-2 מיליון; ו) מס קניה - היו 2 מיליון בקשר להגברת
הפעילות המשקית, שאינני יכול להכניסם עכשיו; ז) חשבנו להכניס מיליון ל"י
ממלט, ועכשיו המצב הפוך. אם כן, אני נשאר בעסק הזה ב-5.5 מיליון במקום
35 מיליון.

מילווה הקליטה, שכנתינתו היה 40 מיליון - כשהתחילו
פה לגזוז ולמרוט, הפך ל-32-33 מיליון (יחד עם חודש שהפסדנו למפרע).
כשידעתי שיש התרגשות גדולה בין המפלגות בכנסת, שדורשות בירור והכנסת
מתכנסת, אמרתי: נעכב עוד חודש ימים ונקיים בירור. אם נתחיל מעכשיו, אני
מעריך זאת במכסימום 30 מיליון ל"י.

מילווה ע"י אמיסיות: אינני יכול לבנות על כך עכשיו.
הסוה"י, מחוץ ל-50 מיליון שרשמתי על חשבונה - בתקציב של 121 מיליון
צריכה לתת לנו 30 מיליון לענייני שיכון, שמזה 20 מיליון מגלגלים שנה-
שנתיים, ו-10 מיליון שהם קבלו על עצמם עוד השנה. כדי שיוכלו לתת את 30
המיליון, נאלצתי לתת להם 2 אמיסיות של 20 מיליון לשיכון, אם כי אלו
אמיסיות בערבונות. עובדה שאין לה, ונאלצתי להסכים לזאת.

אינני יכול להשלוח את עצמי ואתכם. יכול להיות שיש
למישהו מחשבות: מה שיהיה יותר גרוע - יהיה יותר טוב. אינני יכול להשלוח
את עצמי, ולא יהיה כסף נוסף מעניין זה. אשר להשתתפות הסוכה"י, אינני
יכול לבנות על זאת, והדיבור הוא על "לא", לגבי חשבון 50 המיליון. באופן
כזה, אם חשבתי לפני שבוע שמכל ה-150 מיליון ישארו לי 43 מיליון (שמהם
5-6 מיליון מהמסים; 30 מיליון מהמילווה ועוד 7 מיליון), הרי שכל מה שיש
להישאר לעניין זה הוא 42,5 מיליון. אני חוזר ומזכיר: על זה יש לי תביעה
שעוד לא היתה כל כך זכה וטהורה ואמתית כמותה, לגבי 20 מיליון מילווה
ההתנדבות שצריך היה להיות ב-58/9 ו-22 מיליון החסרים לי לתקציב של 40
אלף הראשונים - אם אנחנו בונים על 40 אלף. אם הסוכנות לא נותנת את 7
המיליונים, נשארים לי 35 מיליון.

יותר לשבת עכשיו ולהגיד: בעובדה באים 1200 ולא 40
אלף. אזי מופיע פה גורם נוסף: משרד העבודה בצדק מעלה תביעה. 11,140
בית לשיכון עולים נמצאים כההליך הבניה, בדרגות שונות. כולם טוענים
ש-14-15 אלף יהודים בפולין מחכים לגמר הסו"מ בין פולין ורוסיה. על
דומניה כבר דברתי. זה מצב הדברים, ואני חושב שלא היינו צריכים להגיד
"לא", ולתת הוראה לא לבנות בגבול של 40 אלף. אבל בעובדה, נמצאים באם
הבניין, והאם אפשר לפרסם בעתונים: הפסיקו את הבניין באמצע? אם המילווה
יפעל כמתכונתו, יש בכל העניין בין 35 ל-40 מיליון, והכסף הזה שייך ואתם
חייבים אותו תמורת מילווה ההתנדבות, ולסתום את החסר ל-40 אלף הראשונים

של 59/60. אני מבקש להתחשב בזאת, וגם אם זה אינו הולם את צרכי המאבק בששת החודשים האחרונים, אני מבקש למצוא אסופים לענין.

אשר להחלטת הממשלה, אינני רוצה שיהיה לנו ויכוח רב כל שבועיים. בניח שהולכים לכנסת, ומפלגות מכובדות מתעוררות. אני יכול לחשוש שהכנסת תגיד: לא צריך, ואז, אם בניח בעוד חודש יתחילו לבסוע יהודים, הרי אנו מחבלים בנכונותם של יהודי אמריקה. הצעתי לממשלה, שאני אסגור את עצמי בידיה של ועדת הכספים.

י. בדר: אני יכול להתפשר על הצעתי: ועדת הכספים, אבל שני שלישים.

היו"ר י. גורי: אם שר האוצר יסכים לזה, אני לא אסכים ליצור קונסטיטוציה חדשה.

שר האוצר ל. אשכול: דומני שלכולנו יותר טוב, וביחוד כשאתם יודעים שגם במפלגות הממשלה יש ספיקות, לתת לשולחן זה להחליט. אני חושב שבגישה ישראלית אתם חייבים לענות לי על המילווה, פלוס 22 מיליון. אם בכל זאת, כדי לרכז את כולם עד כמה שאפשר יותר, אני אצא מכאן עם עוד נוצה מרוטה - תמרטו עוד נוצה. כי אני מודיע: אני מחפשפשרה.

אם לדבר על מה טוב לכלכלתה של ישראל ברגע זה, אומר זאת: אם אין לי כסף זה ואני באמצע הננין וצריך להפסיק, אין לי ברירה אלא לקרוא להורוביץ ולהגיד לו: תן לי עוד 3 מיליון. זו פעולה אינפלציונית. אינני בטוח שאתם צריכים לרצות בזאת ולעשות זאת במחצית השנה הזאת. או שאפנכם מאמינים אף לרגע שיש לכם איזה שהוא סיכוי לשנות את המשטר בארץ. סוף כל סוף אתה מכין לעצמך, חבר הכנסת בדר.

לא ידעתי שח"כ בדר מציע גם כן להעביר זאת, אבל בשני-שלישים. זו הצעה מעליבה. מדוע אתה צריך להכין לך תקדים של שני-שליש? נדמה לי שטוב היה לכולנו - ושוב דוקא בימים של הפשרה מסויימת ברומניה - טוב לכולנו להוציא דבר זה ממלחמת הבחירות ולהעבירו לכאן. ומה שאמרתי אז, שאני בעוד שנה אביא לכאן את ה"קייס" שלי - אני עושה עכשיו, ומה שתחליטו, תחליטו. אני מאין ומקווה שאשכנע אתכם.

היו"ר י. גורי: מכיון ששר האוצר הזכיר את דחיית הפעלת המילווה, אומר: הערכתי מאד בישיבת הועדה, ששר האוצר לא נתפתה להכריז על הדחיה לפני הבחירות להסתדרות. נמצאו עוד חברים בוועדה שהיו שותפים לדעתי.

י. ספיר: בעצם אני מתקשה לדעת על איזה בסיס אנו דנים. אנו דנים כאן למעשה לפי דרישת כמה מחברי הועדה לדון בענין. למעשה מביא את הדיון הזה, על בסיס החלטת הממשלה שטעונה אישור הכנסת, השר. הדיון הוא בעל אופי שונה בשני המקרים. לדעתי איננו יכולים עדיין לדון על בסיס החלטת הממשלה, שכאילו אושרה על-ידי הכנסת.

אגב, שאלתי מה ההגיון של החלטת הממשלה. אם שר האוצר צודק והמספרים שלו נכונים - לדעתי צריכה הייתה הממשלה, היות וזה ענין של שיכון לעולים - להודיע שמבצעים את החוק. חוק ישנו. הממשלה אינה זקוקה לכנסת, אלא אם הכנסת מבטלת אותו. אזי צריך שיהיה לה האומץ לבצע את החוק שהיא הביאה. באה הממשלה ואומרת: אני לא אחליט; אני אביא הצעת חוק שועדת הכספים תחליט. לא שהועדה תשגיח או תפקח, אלא ועדת הכספים תקבל על עצמה את כל הסמכויות והאחריות להטיל למעשה את המילווה הזו.

שר האוצר ל. אשכול: לא. המילווה קיים. החלטת הממשלה היא, שעל בסיס החוק היסודי של ביצוע המילווה, ועדת הכספים צריכה לאשר הצעת שר האוצר (ויכולה לשנות) על היקף ההלוואה, על השיעורים ועל המועד. היא יכולה להגיד: חכה עוד חודשיים.

ז. סוזאין: גם שנתיים.

שר האוצר ל. אשכול: לא. אם אתה שואל אותי מה הכוונה - הכוונה היא שכל זה תוך 12 החודשים הללו.

י. ספיר: זה בכל זאת לא מתישב עם ההגיון. כי בדיוק אותו הדבר שיש לוועדת הכספים, ודאי יש לממשלה, והיא יודעת... על סיכויי העלייה יותר מאתנו. אם מעביר לנו ענין זה, יש לי רושם שזה אולי מתוך נימוק אחר. לפי מצב הדברים, אם להביא את הענין להכרעה בכנסת, אין לממשלה רוב; אבל בוועדת הכספים יש לממשלה רוב גם בלי המפלגה הפרוגרסיבית. אינני יודע באיזו מידה מוצדק שהממשלה מסירה מעליה אחריות ומעבירה זאת

לא הריכוח בכנסת או בוועדת הכספים יקבע את עמדת יהדות אמריקה, אלא המספרים. והיום אין סודות. בקשר עם ממדי והיקף העליה, יש לי רושם שאנחנו יכולים ללמוד משתיים-שלו השנים האחרונות, שאנו עומדים בפני מצב - שתהיינה אשר תהיינה תנודות-הביניים, העליה מתיצבת בגבולות של 30-40 אלף לשנה, ואינני רואה את האפשרויות של קפיצה מיוחדת במינה. אם באה איזו קפיצה, מיד נמצאים גורמים שמיצבים אותה. אולי הגיע זמן שנתחיל לחשוב על עליה במסדים יציבים. אולי יש בידי הממשלה עוד יותר אינפורמציה; אז נשב פעם ונקבע: ממדי העליה הם כאלה וכאלה, ונתכונן הכל לפי מספר זה; ואם תהיינה באמצע תנודות בתוך השנה, נדע שזה זמני.

שר האוצר ל.אשכול: בדיוק מה שאנחנו עושים.

י. ספיר: עובדה שבשעה שהתחילו לעלות 5000 לחודש, אנו כבר יצרנו קונצפציה שיעלו 100 אלף לשנה. זה עשוי לקרות, אבל לעת עתה זה לא קרה, ואנחנו נכנסים יותר מדי לקדחת של תמורות מקצה לקצה.

עמדתנו מלכתחילה היא נגד ביצוע החוק, אבל אני בכל זאת רוצה, בתוך ים המספרים האלה, ליצור רקונסטרוקציה של התמונה. אתה אומר שכבר ב-58/9 הודיע שאין לך כסף בשביל 40 אלף. 40 אלף עולים, זה אומר 11 אלף יחידות. 11 אלף יחידות פירושו 70 מיליון. ואם אני לוקח את כל 3-5 השנים האחרונות, הממוצע הוא פחות מ-40 אלף. הייתי רוצה לראות את הסכומים שהוצאו בפועל לשיכון עולים, וכמה בנו לעולים.

אמרת שב-58/9 אין לך מספיק כסף בשביל 40 אלף. באותה שנה לא עלו יותר מ-36 אלף. לפי הסכומים שהיו בתקציבים - כמה היה חסר עד כדי אותם 70 מיליון?

שר האוצר ל.אשכול: ל-3000 משפחות בערך.

י. ספיר: אנו אשרנו אז גם מקדמה של 20 מיליון, כדי לאזן את ענין השיכון שבוצע ב-58/9. אני מוכן להשתכנע יותר ויותר, שהגרעון הגדול האחרון בעניני השיכון אינו נובע מכך שמבצעים יותר שיכון בשביל עולים, אלא מכך שמבצעים יותר שיכון למטרות אחרות, ואני מבקש שישכנעו אותי.

האפשר יהיה לקבל בדיוק את המספר המיועד לשיכון 40 אלף עולים פרופר ב-59/60. לאחר כל הסכומים שהיו מיועדים למטרה זו - כמה יחסר להוצאה?

היו בכ"ז אמיסיות, מחוץ לסוכנות, והן נמכרו. האם לא היה מן ההגיון שלתקופה זו יפסיקו אמיסיות אחרות, אלא אמיסיות המיועדות למטרה זו?

אני מבין שאת מילווה ההתנדבות החזירו, חוץ ממעטים, ואינני קיים עוד. אתה אומר למעשה, שבעצם מקימים היום 11 אלף יחידות דיור. ז.א. בשביל עולים שבאים או שבאו באפריל ושימשיכו לבוא עד סוף השנה. כלומר, למעשה בהקמת יחידות אלו אנו עונים על אפשרות סיכוי של עליה של 40 אלף. ז.א. שבגבול 40 אלף לא צריך יותר לבנות. מאחר ששני חדשים כבר עברו, האם אין להניח שבדרך רגילה לא נעמוד בפני 40 אלף?

שר האוצר ל.אשכול: חשובתי היא, שאין להניח.

י. ספיר: אם אנחנו אומרים 11 אלף שמתחילים כבר לבנות, אני יודע כמה הן תעלינה לי. אני יודע כמה כסף יש לי וכמה אשאר חייב. האם אפשר לקבל את המאזן הזה?

אני מבין שאת 11 אלף היחידות מקימים כבר במקומות מסויימים בארץ. אני מבין שבתוך ה-110 וכל הסכומים שהיו מיועדים לקליטת לשיכון (בלבד), אם אתה אומר לי 150 מיליון לשיכון, כבר יש לי לשנתיים מהסכומים האלה. אני יוצא מהנחה שיש גם סכומים המיועדים לקליטה ולא רק לשיכון בתוך כל תקציב שיש לך.

שר האוצר ל.אשכול: נכון ששיכון כולל גם שיכון מעברות שהחלטתם עליו.

י. ספיר: היות והסכומים אינם קטנים, אני חושב שמוטב לעשות גם בשטח זה מאזן מסויים של שוק העבודה כיום בארץ: מה שיש היום פלוס אפשרות של עליית 40 אלף. ואז יש לי רושם כי יתברר שהמשק מסוגל לקלוט חלק רציני של אותם אנשים שמועסקים כיום בצורה זו או אחרת על חשבון תקציב.

היו"ר י. גנרי: אתה מניח באמת שבד"כ יש אפשרות, כשהמשק קולט אנשים באופן רגיל, שמעסיקים אנשים בעבודות יזומות?

שר האוצר ל. אשכול: זה יכול לקרות פעם, שיש עבודה בפ"ת ואנשים בעלי מספוי אינך יכול לסחוב למקום אחר.

י. ספיר: לכן שאלתי היכן נמצאות 11 אלף יחידות הדיור. אז יתברר לך שאנחנו מסדרים את השיכון במקומות כאלה, שמובטח חוסר עבודה.

שר האוצר ל. אשכול: חפש את המוצא בפיזור האוכלוסיה.

י. ספיר: לדעתי דבר זה יוצר דמורליזציה בעבודה. אם המצב הוא כן שאני חושב שהוא, העובדה שיעבירו חלק מאנשים אלה, שעובדים על חשבון תקציב, תשחרר סכומים לצורך השיכון והקליטה.

הייתי רוצה לשאול מה מבצעים עוד נוסף על 11 אלף יחידות. הופיעו בוועדה נציגי משקים חקלאיים והקימו צעקה, ואינני יודע אם מה שכתוב בספר מבוצע.

פעם טפלנו ברווחי-דלק. לא קבלתי הודעה מוסמכת איפה נכנס כסף זה, והיכן הוא רשום. דומני שהיה מדובר על 50 מיליון לשנה.

י. בדר: אינני מסכים לשום הגבלות עליה - גם לא להגבלות ע"י תכנית שנתית או דו-שנתית, כי העליה מבחינה אחת היא בעיה שלנו, ומבחינה שניה היא בעיה של יציאה; וכל עוד ישראל אינה שלטת על היציאה, כל תכנית עלולה להיות תכנית מגבילה.

היו"ר י. גנרי: ח"כ ספיר התכוון: בכל אופן לא פחות מ-40 אלף, ואם יש צורך יותר - תמיד קיימת הכנסת.

י. בדר: אינני מסכים לשום תכניתיזם בענין זה. נכון שחוסר תכנית יכול לגרום לצרות, אך זה מוטב בענין זה.

הדבר מתחיל בעליה מרומניה. לכן, לאחר כל ההיסוסים והשיקולים לא התנגדנו למילווה בהתנדבות, כשזה היה ענין של עליה שראינו אותה. לכן אני משלם בנאמנות את הסכום שהחזייבתי לשלם.

אח"כ בא הענין הנוסף, והיה רגע שדרשנו דיון בענין זה בוועדת הכספים, לרגל שמועות על הפסקת העליה. כשרק ששמענו שזה ענין זמני, דחינו את הדבר. למילווה חובה התנגדנו מכמה סיבות. הסיבה שהכריעה אצלנו - שלא האמנו כי העליה תימשך. קבלתי מכה על הראש בניצח, כשהרומנים ספרו לי כל תולדות העליה וסיבות הפסקתה, ואמרו: אנשים בקשו לצאת ומפעמים הומניטריים לאיחוד משפחות נתנו רשיונות; ומה אתם עשיתם? - בן-גוריון קלקל את כל הענין וסיפר שזה אכזריות; ספרו שזה גירוש וספרו שאנשים מוכרחים לצאת בגלל אנטישמיות ושכל יהודי הוא חייל. ומה אמרו לגבי העתיד? - אמרו שהם חושבים כמובן, ששוב יתנו הרשאות, לא כל כך מהר. ומדבריהם הבינתי שמעכשיו יהיה שובי אחד - שכל מי שטען בבקשה באופן שיגרתי שהוא רוצה להתאחד עם משפחתו, טענתו בלבד לא תספיק עוד.

כל זה לא היה מקשה עלי כל כך, אלמלא דבר נוסף. חזיתי אישית בארץ קומוניסטית ואני יודע מה נעשה שם, לא מבחינת משטר ועקרונות אלא לפי מצב הפרט. אינני יכול לחשוב בלי עינני בפשי עצמי, על אותם יהודים שכבר נתקו את הקשרים שם, נתגלו בתור אלה שרוצים לצאת לארץ קפיטליסטית, מסרו דירות, הפסידו עבודה, מכרו הכל ופתאום נעצרו במקום. אינני יודע אם אלפים או מאות, אבל אני רוצה להגיד לכם שזה ממש עינוי נפשי, כי אני גם רואה זאת ולא רק מחשב את הדבר.

במצב זה יש מצב-רוח מסויים בגישה לעניינים אלה. אולי תתחדש העליה במסדים קטנים. היום המצב ידוע. באפריל היו בסה"כ 1300 ובמאי יהיו אולי פחות. פירוש הדבר שבמסדים כאלה יהיו לנו במשך שנה 15 אלף עולים. אם זה ישתנה, יכולים להיות 20 אלף. אם יבוא דבר בלתי צפוי, יכולים להיות הרבה יותר. הלואי, אבל זו לא הנחה ולא ציפייה ואין זה שום יסוד, אלא זו תקווה שבודאי אף אחד מאתנו אינו יכול לוותר עליה. אבל מסיים אין מטילים לפי תקוות. אם התנגדנו למילווה זה אז, במצב זה של עליה על אחת כמה וכמה.

אשר להצעת - אינני בעד ווטו לגבי מסים; במה דברים אמורים? בהחלטות הכנסת. כל עוד יש אפשרות להביא ענין להכרעה בצורת רוב בכנסת, אי-אפשר להגיד שרוב מיוחס בוועדה הוא זכות ווטו. כי על כך אפשר להתגבר ע"י חוק בכנסת. אבל כשהדבר נמסר לוועדת הכספים, יש בכך הנדל. ועדה זו אינה משקפת את הכנסת. היא משקפת סיעות שיש להן יותר משמונה חברים. בהצעה זו יש הגבלה לא רק לגבי שני שלישים; יש הגבלה מעשית: שהוועדה לא תחליט על כך, אלא אם היא סבורה שתוספת עליה מחייבת זאת. כמו כן אינני מציע שהוועדה תוכל להחליט על שיעורים וכו', כי מה שהמשלה מציעה, זו סמכות לשנות את חלוקת המעמסה.

אינני יודע אמצעים לכמה עולים נמצאים בתקציב 59/60. אני יודע שבתקציב הקודם היו 30 אלף. בסופו של דבר עד סוף 1958 הגיעו ארצה 36 אלף, אבל השנה שמענו שיש אמצעים ל-40 אלף.

שר האוצר ל.אשכול: לא. 22 מיליון ל"י.

י. בדר: אולי אדוני יגיד שיש צורך לעשות רביזיה. אבל בינתיים אין לנו שום הנחה כי זה יהיה מספר העולים ב-59/60. אני מציע שיביאו לנו מספר יותר קטן, ואנחנו נדאג אולי למספר גדול יותר ממנו; אבל איננו יכולים להתחיל מאפס.

תסבוכת מילוח ההתנדבות מילוח חובה תגרום בזק רב למדינה. היה לנו כבר ענין של קרן מגן ויהב מגן, וכבר אז פחדתי ששיטה זו יכולה להרוס את עצם גישת ההתנדבות. עכשיו קרה דבר זה בשינויים שונים בפעם שניה, ואני שואל: מה יהיה בפעם שלישית?

שמענו על ענין האינפלציה. אני בודאי אחרון שאתמוך בזאת. אבל קבלתי אתמול דו"ח של בנק ישראל לסוף אפריל, ואני רואה שאחרי שקבלת את מקדמת העליה והקליטה, 110 מיליון, יש כבר על חשבון שוטף 33 מיליון.

שר האוצר ל.אשכול: אבל נניח שאני לוקח ממנו עוד 40-30 מיליון; תהיה פחות אינפלציה?

י. בדר: אני מסכים שיכול להיות הבדל בין ממדי אינפלציה. אבל אם אינפלציה נמשכת, עצם אינפלציה של מחירים זה כבר לא יחס פרופורציונאלי לכמות הכסף.

שר האוצר ל.אשכול: משום כך אני בעד מילוח מהציבור.

י. בדר: ההודעה הקצרה של שרת על דבלואציה בינואר, גרמה יותר הפסד מעליית מחירים של 30 מיליון. אני מבין שכרגע נפגע החסכון וגם רכישת נירות-ערך. בודאי, כשיהיה מילוח חובה נוסף, אצטרך למכור אגרות-חוב שיש לי כדי לקנות מילוח-חובה.

יש מצב כלכלי מסוים במדינה. מה שאני חושב לדבר לא נכון, זו השיטה שקודם כל מחלקים את תקציב המדינה למטרות חשובות ופחות חשובות, אבל שומרים ברזרבה מסרה אחת, הישובה והקדושה מכולם ואומרים: למטרה זו תנו לחוד.

אשר לתקציב המילואים, אני מבין שהוא היה במידה רבה פנטסטית ונבנה יותר על הנחות מאשר על תקנות. אבל כאן אנחנו מגיעים לבעיה הרבה יותר חמורה: האם אנו יכולים לנפח תקציבים ללא גבול? האם אנו יכולים להגדיל תקציבי מדינה ללא גבול בשנה שאין עליה?

שר האוצר ל.אשכול: מנין אתה יודע שיש או אין? ממוצע של שלש השנים האחרונות הוא קרוב ל-50 אלף בשנה: ב-1955 - 36 אלף; ב-56 - 55 אלף; ב-57 - 71 אלף; ב-58 - 26 אלף. הממוצע - 47 אלף.

י. בדר: אבל אני מדבר לא על שנים אלה, אלא על שנת 1959. ענין מילוח חובה כשיש עליה, מעבירים ל"חברינו", וכשאין עליה - צריך לזרוק זאת לוועדת הכספים.

ס. קלמר: אם נרצה לקבל את המספרים שמסר שר האוצר, אני חושב שהשר מודה כי כל מה שהאופוזיציה טענה נגד המילוח לפני חדשים, היא צדקה.

היו"ר י. גורי: אני רוצה רק להזכיר לך איך שר האוצר דיבר לפני חדשים על 50 מיליון הלידות של הסוכנים.

מ. סלטר: ראינו לפני חדשים שהעליה נפסקת ובקשנו לרווח את הענ ולראות איך יתקדמו הדברים. דוקא משום שהנושא היה קדו אני חושב שהרוב בכנסת היה צריך לקבל אז את הצעתנו. נעשה עוד פעם חישון ונראה: אם יש צורך, איש לא יתנגד לדבר זה.

אני גם כן משתומם שהענין הועבר פתאום לוועד או לי הממשלה רוצה למנוע בצדה זו את הויכוח בכנסת. אם באמת לא רצו - זה נושא שאף סיעה אינה יכולה להתכחש לו. אם מוסרים לוועדה, אפשר לקבל את הצעה בדבר שני-שלישים. אתם צריכים להכיר בשגיאה שעשיתם עד כה, ואם באמת ניווכח שיש צורך בכך, אני חושב שתהיה יותר נטיה ללכת בדרך הפשרה. ובודאי גם סיעות האופוזיציה ירצו לחפש את הפשרה למען שהענין לא יסבול.

היו"ר י. גורי: לא נרשמו יותר חברים. נשאלתי ע"י אחד החברים מה תכל הדיון הזה. אמרתי שדיון זה אינו מחייב סיכום, משום שהשאלה אינה עומדת בכנסת.

י. ספיר: השאלה עומדת על סדר יומה של ועדת הכספים כאופן מקב

היו"ר י. גורי: דיון זה לפי מהותו אינו מחייב סיכום, היות והכביה תעמוד בפני הכנסת. אנו לא פעם נוהגים גם בענינים אחרים - פסקאליים-פיננסיים, שהממשלה מביאה לכנסת, לקיים כירור עם שר האוצר מה הוא עומד להביא לכנסת. כך נהגנו גם הפעם, כדי שנקבל אינפורמציה אוטנטית. אותו חבר ששאל אותי ענה כי רצוי שמחר יהיה המשך הברור בוועדה, כיון שתהיה להם התיעצות בסיעה, שאני מבין כי היא מכוונת לדיון בכנסת. היות והוועדה אינה צריכה לסכם בענין זה, לפי דעתי אין צורך בהמשך הדיון מחר, ביחוד שיש לנו סדר-יום.

שתי הערות לגופו של ענין. אני מבחין בין רוב מיוחס בענין כזה לבין רוב מיוחס שנקבע בנוגע לחוק הערכויות. הוצאנו ענין אחד מסויים ממכלול שלם, ואין ז"א. שזה צריך להפוך לתקדים שחוזר עליו מדי פעם. דבר זה אינו רצוי ואינו בריא, כי אסור ליצור מצב כזה שכשועדה פרלמנטרית מקבלת סמכות ופועלת בשם הכנסת - שיגבילו אותה בוטום כזה.

הערה שניה מתיחסת לדברי ח"כ. ספיר בנוגע למגמתה של הממשלה ליצור לה מצב יותר נוח בוועדת הכספים מאשר בכנסת. לממשלה יש 69 חברים בכנסת. לאופוזיציה - 42%. בוועדת הכספים המצב קצת יותר טוב, אבל הוא אינו מחולל פה שום הפיכה. בוועדה יחסי הכוחות הם 40-60%. אומר ח"כ ספיר: אבל הפרוגרסיבים יצביעו בכנסת בעד. בלי הפרוגרסיבים גם כן יהיה רוב בכנסת, כך שאין לדברין שום יסוד.

2. חוק לעידוד החסכון (ערכות למילדות והנחות ממס הכנסה), תשט"ז-1956 - צו בדבר פטור ממס הכנסה (אג"ח של בנק משכנתאות לשיכון בע"מ)

מר דר-זיו: בישיבה הקודמת דנו בצו בקשר לעידוד החסכון והיו צריכים להכניס בו שלשה תיקונים. בדקתי את החוק ומתברר שמותר לעשות זאת פחות משנתיים. כאן מדובר על הלואה של יותר משנתיים, ולכן נדמה לי שהקושי שהעלה ח"כ בדר אינו קיים לפי החוק.

י. בדר: אבקש לשמוע את היועץ המשפטי.

היו"ר י. גורי: אם כן, נדחה זאת למחר.

3. ועדת משנה למשכורת השופטים והדיינים

היו"ר י. גורי: אני בכל זאת חושב שטוב אעשה אם אפעיל את ועדת המשנה בענין משכורת הדיינים והשופטים לפני שנביא את הענין למליאת הוועדה.